

Wstęp do aksjologii prawa

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Prawo Specjalność - Jednostka organizacyjna Wydział Prawa i Administracji Poziom studiów studia jednolite magisterskie Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów profil ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2024/25 Kod zajęć 10PRAS.54KU.05621.24 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Obowiązkowy Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe uzupełniające
Koordynator zajęć	Piotr Zwierzykowski, Marzena Kordela	
Prowadzący zajęcia	Piotr Zwierzykowski, Marzena Kordela	
Okres Semestr 3	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Wykład: 20, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 2

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Celem wykładu jest uczynienie kategorii aksjologicznych (których wstępne ujęcie zostało już zasygnalizowane na wykładzie z Prawoznawstwa) – wartości, systemu aksjologicznego, roli ocen w tworzeniu, wykładni i stosowaniu prawa – podstawowym obiektem analiz. Metoda aksjologiczna w badaniu prawa powinna stać się po wykładzie metodą standardową dla każdego studenta.

Wymagania wstępne

Zakładana jest elementarna wiedza w zakresie językowych postaci ocen i wypowiedzi wartościujących.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	zna typologię wypowiedzi pełniących różne role semiotyczne, w szczególności kategorię wypowiedzi ocennych.	PRA_K5_W01, PRA_K5_W02, PRA_K5_W14	Kolokwium pisemne, Kolokwium ustne, Test
W2	zna pojęcia oceny i wartości zakodowanej w przepisach prawnych.	PRA_K5_W01, PRA_K5_W03, PRA_K5_W04, PRA_K5_W07, PRA_K5_W08, PRA_K5_W09, PRA_K5_W10, PRA_K5_W12, PRA_K5_W13, PRA_K5_W17	Kolokwium pisemne, Kolokwium ustne, Test
W3	zna różne formuły sprawiedliwości (na gruncie danego zbioru wartości chronionych oraz danych reguł preferencji).	PRA_K5_W01, PRA_K5_W02, PRA_K5_W03, PRA_K5_W04, PRA_K5_W05, PRA_K5_W07, PRA_K5_W08, PRA_K5_W09, PRA_K5_W12, PRA_K5_W13, PRA_K5_W17	Kolokwium pisemne, Kolokwium ustne, Test
W4	zna reguły wykładni i inferencji oparte o wartości.	PRA_K5_W02, PRA_K5_W03, PRA_K5_W05, PRA_K5_W07, PRA_K5_W09, PRA_K5_W10, PRA_K5_W12, PRA_K5_W13	Kolokwium pisemne, Kolokwium ustne, Test
W5	zna dylematy moralne zawodów prawniczych i sposoby ich rozstrzygania.	PRA_K5_W01, PRA_K5_W02, PRA_K5_W03, PRA_K5_W04, PRA_K5_W07, PRA_K5_W10, PRA_K5_W13, PRA_K5_W14	Kolokwium pisemne, Kolokwium ustne, Test
W6	ma świadomość, że prawo oraz jego stosowanie w sposób konieczny zawiera składnik aksjologiczny.	PRA_K5_W01, PRA_K5_W02, PRA_K5_W03, PRA_K5_W08, PRA_K5_W09, PRA_K5_W10, PRA_K5_W17	Kolokwium pisemne, Kolokwium ustne, Test

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Umiejętności - Student/ka:			
U1	umie odróżnić wypowiedzi pełniące różne role semiotyczne, w szczególności wypowiedzi ocenne.	PRA_K5_U01, PRA_K5_U06, PRA_K5_U07	Kolokwium pisemne, Kolokwium ustne, Test
U2	umie wskazać, nazwać i zdefiniować oceny i wartości zakodowane w przepisach prawnych.	PRA_K5_U01, PRA_K5_U03, PRA_K5_U04, PRA_K5_U05, PRA_K5_U06, PRA_K5_U07	Kolokwium pisemne, Kolokwium ustne, Test
Kompetencje społecznych - Student/ka:			
K1	potrafi zbudować określoną formułę sprawiedliwości przy wskazaniu zbioru wartości chronionych oraz reguł preferencji.	PRA_K5_K02, PRA_K5_K03, PRA_K5_K04, PRA_K5_K07, PRA_K5_K10	Kolokwium pisemne, Kolokwium ustne, Test
K2	potrafi należycie stosować reguły wykładni i inferencji oparte o wartości.	PRA_K5_K06, PRA_K5_K07	Kolokwium pisemne, Kolokwium ustne, Test
K3	potrafi wskazać dylematy moralne zawodów prawniczych i sposoby ich rozstrzygania.	PRA_K5_K01, PRA_K5_K02, PRA_K5_K03, PRA_K5_K04, PRA_K5_K06, PRA_K5_K08, PRA_K5_K10	Kolokwium pisemne, Kolokwium ustne, Test

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	1. Wypowiedzi ocenne jako kategoria wypowiedzi ekspresywnych. 2. Wieloznaczność terminu „ocena” w języku prawnym i prawniczym. 3. Typy ocen: oceny zasadnicze samoistne i oceny zasadnicze instrumentalne; oceny jednoaspektowe i oceny globalne; oceny proste i oceny preferencyjne.	W1, W2, U1, U2	Wykład
2.	1. Wartości. 2. Wartości a oceny. 3. Typologia wartości merytorycznych: wartości moralne, hedonistyczne, witalne, poznawcze, religijne, polityczne, ekonomiczne. 4. System aksjologiczny i jego charakterystyka formalna: niesprzeczność, spójność.	W1, W2, W6, U1, U2	Wykład
3.	1. Kategorie ujęć moralności: moralność, doktryna moralna, nauka o moralności. 2. Wartości i normy moralne. 3. Trzy nurty myśli moralnej: perfekcjonistyczny, felicytologiczny i solidarnościowy.	W1, W3, W6, U1, K1	Wykład

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
4.	1. Pojęcie sprawiedliwości jako zasady formalnej. 2. Formuły sprawiedliwości. 3. Sprawiedliwość społeczna jako formuła złożona.	W3, K1	Wykład
5.	1. System moralny a system prawny – podobieństwa i różnice. 2. Koncepcje niepozytywistyczne prawa jako koncepcje pozaformalne. 3. Legitymacja aksjologiczna systemu prawnego.	W1, W2, W5, U1, U2, K3	Wykład
6.	1. Wpływ wartości moralnych na kształtowanie się norm prawnych. 2. Moralne granice prawa. 3. Wpływ wartości moralnych na stosowanie prawa: „luzy decyzyjne” (terminy nieostre, klauzule generalne), wykładnia funkcjonalna, wykładnia aksjologiczna, wnioski aksjologiczne, zasady prawa. 4. Procedura ważenia zasad prawa jako procedura ważenia relewantnych wartości.	W1, W2, W4, W5, U1, U2, K2, K3	Wykład
7.	1. Etyka zawodowa prawników. 2. Charakterystyka zawodów prawniczych z perspektywy wewnątrz korporacyjnych norm moralnych. 3. Kodyfikacja etyk zawodowych.	W5, W6, K3	Wykład

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Dyskusja, Praca z tekstem

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	Stosuje się następujące kryteria oceniania studenta: bardzo dobry (bdb; 5,0): student(ka) (1) prezentuje bardzo dobry poziom poszczególnych umiejętności scharakteryzowanych powyżej w ramach opisu efektów uczenia się dla tych zajęć oraz bardzo dobrą umiejętność stosowania metod i pojęć z zakresu aksjologii ogólnej i aksjologii prawa, (2) potrafi wykorzystać posiadaną przez siebie, zaawansowaną wiedzę w toku przekonującej argumentacji prawniczej i logicznego wyciągania wniosków, (3) umie sprawnie formułować swoje myśli i poglądy oraz drobiazgowo i racjonalnie je uzasadniać, przede wszystkim poprzez użycie racji aksjologicznych, nie popełniając przy tym błędów argumentacyjnych, (4) w stopniu najwyższym dba o poprawność i kulturę języka aksjologii prawa. dobry plus (+db; 4,5): student(ka) (1) prezentuje niemal bardzo dobry poziom poszczególnych umiejętności scharakteryzowanych powyżej w ramach opisu efektów uczenia się dla tych zajęć oraz niemal bardzo dobrą umiejętność stosowania metod i pojęć z zakresu aksjologii prawa, (2) potrafi wykorzystać posiadaną przez siebie, zaawansowaną wiedzę aksjologiczną w toku przekonującej argumentacji prawniczej i logicznego wyciągania wniosków, z rzadka tylko wykazując w tym zakresie niedostatki (3) umie sprawnie formułować swoje myśli i poglądy oraz drobiazgowo i racjonalnie je uzasadniać, nie popełniając przy tym niemal żadnych błędów argumentacyjnych, (4) pieczołowicie dba o poprawność i kulturę języka. dobry (db; 4,0): student(ka) (1) prezentuje dobry poziom poszczególnych umiejętności scharakteryzowanych powyżej w ramach opisu efektów uczenia się dla tych zajęć oraz dobrą umiejętność stosowania metod i pojęć z zakresu aksjologii prawa, (2) potrafi wykorzystać posiadaną przez siebie wiedzę w toku przekonującej argumentacji prawniczej i logicznego wyciągania wniosków, (3) umie sprawnie formułować swoje myśli i poglądy oraz racjonalnie je uzasadniać, rzadko popełniając błędy argumentacyjne, (4) dba o poprawność i kulturę języka. dostateczny plus (+dst; 3,5): student(ka) (1) prezentuje wyższy od minimalnego poziom poszczególnych umiejętności scharakteryzowanych powyżej w ramach opisu efektów uczenia się dla tych zajęć oraz wyższą od minimalnej zdolność stosowania metod i pojęć z zakresu aksjologii prawa, (2) potrafi wykorzystać posiadaną przez siebie wiedzę aksjologiczną w toku argumentacji prawniczej i logicznego wyciągania wniosków, ta czasami jest jednak nieprzekonująca, (3) umie formułować swoje myśli i poglądy oraz zasadniczo racjonalnie je uzasadniać, popełniając jednak okazjonalne błędy argumentacyjne, (4) zasadniczo dba o poprawność i kulturę języka. dostateczny (dst; 3,0): student(ka) (1) prezentuje minimalny poziom poszczególnych umiejętności scharakteryzowanych powyżej w ramach opisu efektów uczenia się dla tych zajęć oraz minimalną umiejętność stosowania metod i pojęć z zakresu aksjologii prawa, (2) potrafi wykorzystać posiadaną przez siebie wiedzę aksjologiczną w toku argumentacji prawniczej i logicznego wyciągania wniosków, często jednak w mało przekonujący sposób (3) co do zasady umie formułować swoje myśli i poglądy oraz zasadniczo racjonalnie je uzasadniać, popełniając jednak błędy argumentacyjne, (4) dba w stopniu minimalnym o poprawność i kulturę języka. niedostateczny (ndst; 2,0): student(ka) (1) nie prezentuje nawet minimalnego poziomu poszczególnych umiejętności scharakteryzowanych powyżej w ramach opisu efektów uczenia się dla tych zajęć lub nawet minimalnej umiejętności stosowania metod i pojęć z zakresu aksjologii prawa, (2) wskutek powyższych braków nie potrafi wykorzystać wiedzy aksjologicznej w toku argumentacji prawniczej i logicznego wyciągania wniosków, (3) nie jest w stanie poprawnie formułować swoich myśli i poglądów, a w konsekwencji racjonalnie ich uzasadnić, (4) nie dba o poprawność i kulturę języka.

Literatura

Obowiązkowa

1. K. Działocha, S. Jarosz-Żukowska, „Wartości konstytucyjne” w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, [w:] Studia z prawa konstytucyjnego: Księga jubileuszowa dedykowana Prof. zw. dr. hab. Wiesławowi Skrzydle, J. Buczkowski, K. Eckhardt, J. Posłuszny (red.), Przemysł 2009, ss. 81-112
2. M. Fritzhand, Główne zagadnienia i kierunki metaetyki, Warszawa 1970
3. I. Lazari-Pawłowska (red.), Metaetyka, Warszawa 1975
4. G. Kloska, Pojęcia, teorie i badania wartości w naukach społecznych, Warszawa 1982
5. M. Kordela, Zarys systemu aksjologicznego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, Studia Prawnicze nr 1-2/2000
6. W. Lang, Prawo i moralność, Warszawa 1989
7. L. Leszczyński, Klauzule generalne w stosowaniu prawa, Lublin 1986
8. M. Ossowska, Podstawy nauki o moralności, Wrocław 1985
9. Ch. Perelman, O sprawiedliwości, tłum. W. Bieńkowska, Warszawa 1959
10. J. Rawls, Teoria sprawiedliwości, tłum. M. Panufnik, J. Pasek, A. Romaniuk, Warszawa 1994
11. W. Sadurski, Teoria sprawiedliwości. Podstawowe zagadnienia, Warszawa 1988
12. Z. Tobor, Charakterystyka ocen instrumentalnych i instrumentalne oceny przepisów prawnych, Katowice 1986
13. J. Wróblewski, Wartości a decyzja sądowa, Wrocław 1973
14. Z. Ziemiński, Etyczne problemy prawoznawstwa, Wrocław 1972
15. Z. Ziemiński, O czym mówią prawnicy, gdy mówią o „ocenach”, Państwo i Prawo nr 12/1986
16. Z. Ziemiński, O pojmowaniu sprawiedliwości, Lublin 1992
17. Z. Ziemiński, Podstawy nauki o moralności, Poznań 1981
18. Z. Ziemiński, Sprawiedliwość społeczna jako pojęcie prawne, Warszawa 1996
19. Z. Ziemiński, Wartości konstytucyjne, Warszawa 1993
20. Z. Ziemiński, Wstęp do aksjologii dla prawników, Warszawa 1990
21. Z. Ziemiński, Zarys zagadnień etyki, Poznań-Toruń 1994
22. M. Zirk-Sadowski, Rozumienie ocen w języku prawnym, Łódź 1984
23. Cz. Znamierowski, Oceny i normy, Warszawa 1957
24. Cz. Znamierowski, Rozważania wstępne do nauki o moralności i prawie, Warszawa 1964

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	20
Przygotowanie do zajęć	10
Czytanie wskazanej literatury	15
Przygotowanie do zaliczenia	15
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 60
Liczba punktów ECTS	ECTS 2

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
PRA_K5_K01	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do świadomego i kreatywnego uczestnictwa w życiu społecznym, jak również jest świadomy szczególnej roli prawa i prawnika w życiu społecznym i w funkcjonowaniu państwa
PRA_K5_K02	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do ponoszenia odpowiedzialności osobistej i społecznej za swoje decyzje
PRA_K5_K03	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do przedstawienia sposobów prawnego rozwiązania dowolnego konfliktu społecznego
PRA_K5_K04	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do komunikacji interpersonalnej, ze szczególnym uwzględnieniem procesu podejmowania decyzji prawnych
PRA_K5_K06	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do podejmowania i realizowania decyzji (w tym – prawnych) samodzielnie, jak i kolegialnie, a w ramach przedsięwzięć grupowych, jest zdolny do przyjęcia roli lidera
PRA_K5_K07	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do uzasadnienia swoich decyzji prawnych z odwołaniem się do obowiązującego prawa, jak i społecznie przyjętego systemu wartości
PRA_K5_K08	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do permanentnego doskonalenia się w zakresie prawa i nauk prawnych
PRA_K5_K10	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do rozwiązywania dylematów moralnych zgodnie z przyjętym społecznym systemem wartości
PRA_K5_U01	Absolwent/ka potrafi analizować prawny kontekst otaczającej go rzeczywistości i analizować ją w oparciu o reguły rozumowania prawniczego i obowiązujące normy prawne
PRA_K5_U03	Absolwent/ka potrafi odnaleźć wszystkie przepisy powszechnie obowiązującego prawa
PRA_K5_U04	Absolwent/ka potrafi przeprowadzić wykładnię prawną podstawowego tekstu prawnego
PRA_K5_U05	Absolwent/ka potrafi zakwalifikować prawnie podstawowe zdarzenie faktyczne na podstawie obowiązującego prawa
PRA_K5_U06	Absolwent/ka potrafi posługiwać się językiem prawnym i prawniczym w stopniu gwarantującym skuteczną komunikację, w tym m.in. właściwie używać pojęć prawnych
PRA_K5_U07	Absolwent/ka potrafi tworzyć podstawowe przepisy prawa wraz z aksjologicznym i prakseologicznym uzasadnieniem
PRA_K5_W01	Absolwent/ka zna i rozumie charakter nauki prawa oraz jej relacje do innych nauk społecznych
PRA_K5_W02	Absolwent/ka zna i rozumie aksjologię systemu, etyczną istotę prawa, jak również znaczenie prawa dla obywatela, społeczeństwa i państwa
PRA_K5_W03	Absolwent/ka zna i rozumie teoretyczną istotę prawa, a w szczególności rodzaje, treści i funkcje przepisów prawa i norm prawnych, jak również pojęcia prawne
PRA_K5_W04	Absolwent/ka zna i rozumie zasady i instytucje rodzimego systemu ochrony prawnej oraz systemu władzy
PRA_K5_W05	Absolwent/ka zna i rozumie historyczne i współczesne doktryny prawne
PRA_K5_W07	Absolwent/ka zna i rozumie ustrojowy kontekst obowiązującego prawa
PRA_K5_W08	Absolwent/ka zna i rozumie proces tworzenia obecnie obowiązującego prawa, w szczególności czynniki prawotwórcze
PRA_K5_W09	Absolwent/ka zna i rozumie obowiązujący rodzimy system prawa, w zakresie jego stanowienia, obowiązywania, wykładni i stosowania
PRA_K5_W10	Absolwent/ka zna i rozumie zasady funkcjonowania instytucji Unii Europejskiej i wzajemne relacje pomiędzy prawem polskim i prawem Unii Europejskiej
PRA_K5_W12	Absolwent/ka zna i rozumie sposoby interpretowania obowiązującego prawa, a w szczególności przyjęte i stosowane metody i reguły wykładni prawa
PRA_K5_W13	Absolwent/ka zna i rozumie sposoby rozwiązywania praktycznych prawnych przypadków (casusów) na podstawie obowiązującego prawa

Kod	Treść
PRA_K5_W14	Absolwent/ka zna i rozumie zasady właściwego komunikowania się językiem prawnym i prawniczym
PRA_K5_W17	Absolwent/ka zna i rozumie powiązania ekonomii, socjologii i filozofii z prawem